Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1982

Vragen van het lid **Krol** (50PLUS) aan de Minister van Veiligheid en Justitie over *het artikel «Luchtalarmsirenes gaan verdwijnen»* (ingezonden 25 maart 2015).

Antwoord van Minister **Van der Steur** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 17 april 2015). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2014–2015, nr. 1957.

Vraag 1
Bent u bekend met het artikel «Luchtalarmsirenes gaan verdwijnen»?[1]

Antwoord 1
Ja

Vraag 2, 3
Klopt het dat eind vorig jaar door uw ambtsvoorganger is besloten te stoppen met het luchtalarm? Zo ja, waarom is deze beslissing genomen?
Hoe beoordeelt u de stelling dat op deze wijze mensen uitgesloten worden, aangezien niet iedereen toegang of beschikking heeft tot social media, een mobiele telefoon of het internet?

Antwoord 2, 3
In 2006 heeft een ambtsvoorganger de Tweede Kamer gemeld het Waarschuwings- en alarmeringssysteem (WAS) tot en met 2017 te handhaven en te onderhouden (2005–2006, 29 668 nr. 9)[2]. In lijn daarmee heeft mijn ambtsvoorganger besloten het WAS gecontroleerd uit te faseren met 1 januari 2018 als voorgenomen ingangsdatum. Over het proces en nadere uitwerking van de uitfasering ben ik in gesprek met het Veiligheidsberaad aangezien burgeralarmering en het beheer en de (door)ontwikkeling van een samenhangend pakket aan crisiscommunicatie-middelen raakt aan de verantwoordelijkheid van de veiligheidsregio's. De afgelopen jaren is het gebruik van mobiele communicatieapparatuur verder gegroeid en zijn er ook nieuwe instrumenten zoals bijvoorbeeld NL-Alert ontwikkeld. Hiermee bestaat het totale pakket op dit moment uit de regionale calamiteitenzenders, NL-Alert, het WAS, sociale media, www.crisis.nl en websites van de veilig-

[1] http://www.telegraaf.nl/binnenland/23840291/__Luchtalarm_verdwijnt__.html
[2] Kamerstuk 2005–2006, 29 668 nr. 9.

ah-tk-20142015-1982
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2015

heidsregio's, eventueel aangevuld met andere middelen die veiligheidsregio's zelf hebben ontwikkeld.
Het WAS wordt slechts één à twee keer per jaar ingezet; de drempel voor een daadwerkelijke inzet blijkt hoog te zijn (NL-Alert wordt bijvoorbeeld gemiddeld twee keer per maand ingezet). Het WAS kan bij een beperkt aantal incidenten worden ingezet (voornamelijk industriële branden), gekoppeld aan slechts één vaststaand handelingsperspectief: ga naar binnen, sluit deuren en ramen, en luister naar de calamiteitenzender. Voor het overgrote deel van de bevolking is het gebruik van mobiele communicatieapparatuur nu meer en meer een vast onderdeel van het dagelijkse leefpatroon. Het WAS wordt daarmee overbodig. Dit neemt echter niet weg dat er aandacht moet zijn voor enkele specifieke doelgroepen, zoals ouderen die zelf niet direct gebruik maken van mobiele communicatiemiddelen. In antwoord op vraag 4 ga ik hier verder op in.

Vraag 4
Hoe beoordeelt u de stelling dat dit met name voor veel ouderen zal gelden, aangezien volgens onderzoek van UnieKBO 600.000 ouderen niet meer online zullen zijn?

Antwoord 4
Met het totaalpakket crisiscommunicatiemiddelen moeten voldoende burgers bereikt kunnen worden bij alle soorten incidenten, rampen of crises. Het WAS wordt zoals gesteld slechts bij een beperkt aantal incidenttypen ingezet. Bij de doorontwikkeling van het pakket crisis-communicatiemiddelen is er aandacht voor de wijze waarop kwetsbare groepen het beste bereikt kunnen worden bij alle incidenttypen. In algemene zin geldt dat het indirecte bereik van een crisiscommunicatiemiddel net zo belangrijk is als het directe bereik. Uit onderzoek dat is uitgevoerd naar het bereik van NL-Alert, komt naar voren dat 86% van de mensen die een bericht ontvangen dit in de omgeving zullen doorgeven. Voor verminderd zelfredzamen geldt nu (en in de toekomst wanneer het WAS niet meer in het pakket crisiscommunicatiemiddelen zit), dat het belangrijk is met naasten (familie, buren en zorgverleners) te bespreken wat zij kunnen betekenen in geval van een (dreigende) noodsituatie. Samen met het Veiligheidsberaad wil ik in aanloop naar 2018 kijken naar de verdere (door)ontwikkeling van het bovengenoemde pakket aan crisiscommunicatiemiddelen, waarbij ook het bereik van kwetsbare groepen aandacht zal krijgen.

Vraag 5
Hoe beoordeelt u de stelling dat het afschaffen van het luchtalarm een riskante beslissing is, omdat bij uitval van het internet en/of mobiele telefonie zeer velen niet bereikt worden in een noodsituatie?

Antwoord 5
Zoals eerder aangegeven is het WAS in een beperkt aantal situaties te gebruiken. In de brief van 2006 is al benoemd dat het WAS niet of minder goed inzetbaar is bij incidenten zoals de Bijlmerramp, de vuurwerkramp in Enschede, grootschalige (veterinaire) epidemieën of grootschalige terroristische aanslagen zoals in Londen, Madrid en New York. Bij dit type incidenten hebben burgers bij uitstek behoefte aan specifieke informatie en een op maat gesneden handelingsperspectief. Om die reden zijn moderne middelen als sociale media en websites uitermate geschikt voor de crisiscommunicatie. Volledige afhankelijkheid van internet voor de crisiscommunicatie acht ik echter onwenselijk en daarom zijn rampenzenders (radio en tv) en NL-Alert belangrijke onderdelen van het pakket. De techniek achter NL-Alert is zo ingericht dat het bericht bij een overbelasting van de telefoon- en internetlijnen nog steeds verstuurd en ontvangen kan worden (cell broadcast-techniek).

Vraag 6
Deelt u de mening dat het luchtalarm zeer doeltreffend is, aangezien dit bij de hele bevolking een directe associatie met een gevaarlijke situatie oplevert en het geluid bovendien niet te missen is? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 6
Neen. Het geluid van de sirenes is doorgaans goed hoorbaar, hoewel dit de afgelopen twintig jaar door verbeterde isolatie van woningen/gebouwen binnenshuis is afgenomen en het geluid niet overal door iedereen wordt gehoord.
Daarnaast zegt het horen van het signaal niet alles over de doeltreffendheid van het signaal. Het is onbekend hoeveel mensen het enige handelingsperspectief dat bij het WAS hoort, daadwerkelijk uitvoeren. Omdat er geen concrete informatie kan worden verstrekt over bijvoorbeeld een bepaalde schadelijke stof in de lucht en de omvang van het verspreidingsgebied, kan het signaal zelfs een tegenovergesteld effect hebben. Veel burgers gaan bij het horen van de sirene naar buiten om te kijken wat er aan de hand is. Tevens worden de sirenes niet in alle gevallen gehoord; zo hebben doven en slechthorenden moeite de sirenes te horen.

Vraag 7
Deelt u voorts de mening dat het in vraag 6 gestelde niet geldt voor mobiele telefoons, aangezien deze bij veel mensen de hele dag geluid maakt, of op een stille stand kunnen staan c.q. uitgeschakeld kunnen zijn?

Antwoord 7
Mobiele telefoons voorzien van de zogenaamde WEA-standaard zorgen ervoor dat burgers tevens gealarmeerd worden als hun mobiele telefoon op stil staat. Dit betekent ook dat mobiele telefoons een herkenbare geluidstoon geven bij het ontvangen van een NL-Alert bericht. De meerderheid van de toestelfabrikanten maakt gebruik van deze standaard. Mede doordat de WEA-standaard internationaal gebruikt wordt, is de verwachting dat de overige fabrikanten spoedig zullen volgen. Wanneer een gebruiker zijn/haar mobiele telefoon zelf heeft uitgeschakeld, zal deze het NL-Alert bericht vanzelfsprekend niet weergeven.

Vraag 8
Welke mogelijkheden bestaan er om de bestaande infrastructuur in stand te houden en eventueel ook in te zetten voor andere doeleinden?

Antwoord 8
In aanloop naar de voorgenomen ingangsdatum van uitfasering in 2018, en afhankelijk van de nadere uitwerking van de planning hieromtrent, zal ik inventariseren welke mogelijkheden er bestaan ten aanzien van de bestaande infrastructuur en eventueel gebruik voor andere doeleinden.